

HUNPATÉKA: magyar nemzeti szabadalmi archívum optikai lemezen

Az Országos Találmányi Hivatal számítógépes fejlesztései a CD-ROM-kiadás tükrében

Az Országos Találmányi Hivatal és az ARCANUM Databases 1994 júniusában adta közre a HUNPATÉKA című optikai lemezes adatbázist, amely 1920-tól napjainkig tartalmazza a magyar szabadalmak bibliográfiai adatait. Az ARCANUM Databases által fejlesztett ARCTIS rendszer segítségével kiadott adatbázis mintegy 150 ezer rekordot tartalmaz, mérete több mint 150 Mb-át. Hátterében összetett tájékoztatási stratégia, több szálon futó, összehangolt fejlesztés áll, amelynek egyik „középállomása” ez a negyedévente aktualizált adatbázis.

A COLT adatbázis

A HUNPATÉKA projekt kezdete 1990 januárjára tehető. Ekkor indult el az Országos Találmányi Hivatalban (OTH) COLT néven annak a központilag aktualizált adatbázisnak az előállítás, amely tartalmazza a találmányi bejelentések bibliográfiai adatait, és kielégíti az egyszeres adatrögzítés, többszöri felhasználás alapvető igényét. A rendszer fő célja a havonta megjelenő *Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítő* „táplálása”, nyomdai munkálatainak megkönnyítése.

A COLT adatbázis a jól ismert TEXTAR program segítségével épül, jelenleg mintegy 30 ezer találmány bibliográfiai adatait tartalmazza, mérete több mint 50 Mb-át. A TEXTAR használatát az indokolja, hogy segítségével sikerült egységesíteni az egyik legfontosabb adatelemet, a neveket. Mind a feltalálók, mind a szabadalom tulajdonosai egy önálló névadatbázisban találhatóak. Az adatbevitel során csak „rá kell mutatni” a megfelelő névre, mellőzve annak újbóli rögzítését. Ezzel a módszerrel igen jó minőségű névadatbázist sikerült létrehozni, és az így tárolt adatok helyigénye is sokkal kisebb.

Szolgáltatások

Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítő

A Szabadalmi Közlöny publikálásához az OTH a TEX kiadványszerkesztő programot választotta, amely elsősorban az Egyesült Államokban, és műszaki, matematikai könyvek kiadásánál örvend nagy népszerűségnek. Előnye – az általánosan elterjedt DTP rendszerekkel szemben – a programozhatósága, ugyanis

segítségével szinte teljesen automatizálható a tördelés. Más rendszerekben meg nem oldható feladatok, mint pl. az állandóan változó fejléc, vagy a betűrendes mutatók automatikus előállítás a TEX segítségével egyszerűen megoldhatóvá vált. A TEX inputja könnyen előállítható ASCII állomány, melyben \ jellel kezdődő parancsok hordozzák a tördelési információt. A feladat tehát „csak” az, hogy az adatbázisban található rekordok, adatok megfelelő sorrendben, a TEX számára érthető módon kerüljenek kiíratásra, pontosabban adatállományba. Az ily módon előállt, tördelésre kész adatok már a TEX-en belül kerülnek továbbfeldolgozásra (fejlécek, mutatók stb.).

A COLT adatbázis központi rögzítése a közlöny rovatait követi. A szabadalmi bejelentést követő néhány hónapon belül jelzésszerű, rövid bibliográfiai leírás, ún. adatközlés jelenik meg a tanulmányról, 18 hónap múlva a részletes adatokat tartalmazó közzététel, majd újabb mintegy 12 hónap múlva a megadás ténye jelenik meg. Havonta változó számú az érintett rekordok száma, átlagosan 1000 tétel „mozog”. A rögzített és többször ellenőrzött adatok kerülnek az OTH kiadói részlegébe, a TEX által már használható, tördelési információkat tartalmazó állapotban. A kiadói részleg ugyancsak TEX-formátumban rögzíti a bibliográfiai adatok mellé a találmány lényegét ismertető kivonatokat. Ez az állomány lényegében nyomdakész, némi tördelési műveletre van csupán szükség. A kész anyagon a mutatók elkészítése egy TEX „program” segítségével történik. A lézernyomtatón 600 DPI-vel kinyomtatott mesterpéldány alapján készül el a nyomólemez, majd erről történik a sokszorosítás. Nagyon fontos, hogy a közlönyben megjelent kivonatokat egy pontosan kialakított rend szerint archiválják, így bármikor visszakereshetők, felhasználhatók.

Éves mutató

A COLT adatbázis mintegy melléktermékként megtermeli a Szabadalmi Közlöny éves tárgymutatójához szükséges adatokat. A korábban fáradságosan, hónapokig tartó munkával előállított tárgymutató TEX inputja néhány hét alatt elkészül, és a TEX segítségével csak a végső simításokat kell elvégezni. Így az eddigiekben egy-másfél éves megjelenési időt sikerült 3–4 hónapra csökkenteni.

Szabadalmi leírások

A Szabadalmi Közlöny előállításának támogatása mellett megkülönböztetett figyelem illeti meg a szabadalmi leírásokat. Ezek azok a hivatalos dokumentumok, amelyek bizonyos alakú és formai szabályok szerint tartalmazzák a találmány lényegét, annak szakmai háttérét, és a megvalósítás módját, valamint a jogilag érvényes oltalmi kört, a szabadalmi igénypontokat. A címlap a találmány bibliográfiai adatai mellett a lényegét leíró kivonatot és a jellemző ábrát tartalmazza. A COLT bevezetése előtt a kiadási gyakorlatban a legtöbb hiba éppen a címlapon fordult elő az eltérő adatkezelés miatt. Ugyancsak problémát okozott az egységes arculat hiánya.

A fejlesztés következő lépése tehát a szabadalmi leírások előállításának megreformálása volt. A szabadalmi leírások tördelésére a széles körben elterjedt VENTURA programot választottuk. Első lépésként megterveztük a szabadalmi leírások adattartalmát és azok megjelenési módját. Ezután létrehoztuk az ennek megfelelő stíluslapot, amely a dokumentum elrendezését leíró adatokat (oldalméret, hasábszám) és a használható formátumelemeket tartalmazza. Ennek alapján elkészült az a konverziós program, amely a COLT adatbázisból származó bibliográfiai adatokat tördelésre előkészíti.

A szabadalmi leírások kiadását 1992 óta az ARCANUM végzi. Ez havonta átlagosan 2000 nyomdai oldal előállítását jelenti (8–10 millió karakter). Hogy érzékeltessék ezt a mennyiséget, úgy is fogalmazhatunk, hogy havonta „kétszer szedjük a Bibliát” (mivel az csak mintegy 4–5 millió karaktert tartalmaz).

A tördelt anyagokat teljes egészében archiváljuk. A HUNPATÉKA adatbázisban a kivonatok és az igénypontok innen származnak. A teljes szabadalmi leírás szövegének adatbázisba való beépítésére egyelőre még nemzetközi viszonylatban sincs színvonalas megoldás. A szerteágazó információkat hordozó, és sok formai elemet, pl. táblázatokat tartalmazó állományok kezelésére mindeddig nem született hatékony visszakereső és megjelenítő eszköz.

Nemzetközi adatcsere

EPIDOS/INPADOC

A központilag karbantartott, hiteles adatbázis a nyomdai munkálatok kiszolgálása mellett biztosítja a nemzetközi adatcsere inputját, az EPIDOS/INPADOC PFS és PRS adatbázisainak táplálását. A világ találmányi hivatalainak példás együttműködése eredményeként az EPIDOS/INPADOC rendszer több mint 50 ország és nemzetközi szervezet szabadalmi dokumentumainak bibliográfiai adatait gyűjti és szolgáltatja. A COLT adatbázis alapján egy speciális konvertáló program segítségével nem jelent gondot egy, az ISO 2709 szabványhoz nagyon hasonló, az EPIDOS/INPADOC adatformátumainak megfelelő állomány előállítása. A havonta elkészített mágneslemez már a Szabadalmi Közlöny megjelenésének napján az EPIDOS/INPADOC központba is megérkezik. Ez a gyorsaság a magyar hivatalt a legjobb adatszolgáltatók közé emeli. A nemzetközi adatcsere érdekében születik meg a találmányok címeinek angol fordítása, amely bekerül a COLT adatbázisba is, ezzel megteremtve a hazai műszaki eredmények külföldi terjesztésének lehetőségét.

SPACE-PRECES

A szabadalmi leírások legnagyobb fogyasztói a külföldi szabadalmi hivatalok. Az OTH nemzetközi együttműködése keretében több mint 20 országgal kötött dokumentumcsere-egyezményt. Az eddigi, papíron történő adatcsere nagy terheket rótt a hivatalra, a terjesztésre fordítandó emberi munkaerő jelentős kapacitásokat kötött le, illetve milliókban volt mérhető a postaköltség. Az Európai Szabadalmi Hivatal 1990-ben útjára indította az SPACE-sorozatot, amelynek célja a papírdokumentumok cseréjének háttérbe szorítása oly módon, hogy a leírások képmásait optikai lemezen adják ki. Az Európai Szabadalmi Hivatal hetenként adja ki saját szabadalmi leírásait CD-n (jelenleg több mint 200 CD tartalmazza az utóbbi négy év leírásait). A szkennelt fekete-fehér A4-es oldalakból megfelelő tömörítéssel egy CD-n mintegy 10 000 oldal fér el (ez hozzávetőlegesen 1500–2000 szabadalmat jelent).

A PHARE által finanszírozott, és az Európai Szabadalmi Hivatal által kezdeményezett SPACE-PRECES projekt keretében hat ország (Bulgária, Csehország, Lengyelország, Magyarország, Románia és Szlovákia) szabadalmi hivatalai közös képmás CD-n havonta publikálják szabadalmi leírásaikat. Az SPACE-PRECES rendszer üzemeltetése az OTH és az ARCANUM Databases fővállalkozásában folyik, cseh és német partnerek bevonásával.

Az ESPACE-PRECES CD-források az EPIDOS/IN-PADOC-ból származó nemzetközi bibliográfiaadatok, a nemzeti hivatalok által megküldött, nemzeti nyelven közölt cím- és névadatok, valamint a szabadalmi leírások papíron. A papír szkennelése, valamint az adatellenőrzések után készül el az adott havi CD, amely tehát a kereshető bibliográfiai adatok mellett képként tartalmazza az adott hónap szabadalmi leírásait. Ez helyettesíti a papírhordozót, így nem csoda, hogy e technika üzemszerű beindítása (1993 közepe) óta az OTH megszüntette a szabadalmi leírások nyomdai sokszorosítását.

Az ESPACE-PRECES CD-ért cserébe az OTH partnereitől szintén optikai lemezen kapja meg a szabadalmi leírásokat.

Retrospektív adatfelvitel

A COLT adatbázis 1990-től kezdődően minden érintett (új bejelentésű, közzétett vagy megadott) találmány, illetve szabadalom bibliográfiai adatait tartalmazza. Emellett archiváljuk a Szabadalmi Közlönyben megjelenő kivonatokat, valamint a szabadalmi leírások teljes szövegét az igénypontokkal együtt. Ez az adatállomány jó kiindulási alap egy rendszeresen megjelenő szabadalmi CD adatbázis publikálásához is. Az adatok mintegy „melléktermékként” képződnek, a nyomdai kiadáshoz kapcsolódóan. Fő szabályként kimondjuk, hogy az adatokat a keletkezési helyükön kell megfogni, rögzíteni. Biztosak vagyunk abban, hogy csak a nyomdai műveletek és az adatbázis-építés összehangolása képezheti egy rendszeresen aktualizált adatbázis alapját.

A fejlesztés során létrejött, bármilyen értékes adatbázis sem megfelelő azonban, ha hiányzik a visszamenőleges, retrospektív adatállomány. Ezért az OTH – a közelgő százéves évfordulót is figyelembe véve (1986 óta létezik önálló magyar szabadalmi rendszer) – elhatározta, hogy elkészíti a teljes magyar szabadalmi bibliográfiát, összeállítja a teljes magyar szabadalmi lajstromot. E vállalkozás ritkának mondható, még nemzetközi viszonylatban is kivételes fejlesztés, amelynek célja egy nemzet teljes szabadalmi lajstromának előállítás. 1896 óta mintegy 210 ezer szabadalmat adtak meg Magyarországon, a retrospektív adatfelvitel során tehát mintegy 200 ezer rekord felvitele a feladat.

A rögzítés 1990-től visszafelé indult el, jelenleg 1920-nál, a 75 000. lajstromszámnál tart. Az 1970–90 közötti állománynál felhasználtuk az INPADOC által tárolt, ellenőrzött adatokat (mint pl. NSZO, elsőbbségi adatok, dátumok, azonosító számadatok, angol cím), itt csak az egyéb adatokat (magyar cím, feltalálók, bejelentők, képviselők) rögzítettük. Az 1920 és 1990 közötti, önálló adatállomány jelenleg mintegy 120 ezer

rekordot tartalmaz. Építése az OTH anyagi lehetőségeire figyelemmel folyamatosan történik, a munka végleges befejezése 1995 közepére várható.

A bibliográfiai adatok retrospektív rögzítése mellett a keresést nagyban elősegítő kivonatok pótlólagos rögzítése is elindult. Első lépésként a COLT állomány minden adatközlésen túljutott (közzétett vagy megadott) rekordjához kivonatot rendeltünk. Ez azokat a megadásokat érintette, amelyek közzététele 1990 előtti, így nem volt hozzá közzétételi kivonat. Ennek eredményeképpen a CD-n minden 1990 után közzétett vagy megadott szabadalomhoz tartozik kereshető tartalmi kivonat.

A szöveges mezők (kivonatok, igénypontok) adatbázisba töltésének feltétele egy formátumtartó szöveges állomány megléte. Ennek előállítására egy speciális, erre a célra kifejlesztett szűrőprogram készült. Mind a TEX, mind a VENTURA által előállított szövegek nagy számban tartalmaznak tördelési információt. A szűrőprogram feladata, hogy értelmezze a tördelési információkat. Ilyenek lehetnek pl. a tabulálás, speciális karakterek, sortörés stb. Emellett kiszűri a szükségtelen, illetve a jelen állapotban nem értelmezhető vagy nagyon ritka elemeket. A program működésének lényege, hogy minden formátumelemhez egy átalakító műveletet rendelhetünk. A feldolgozni kívánt állományokat elemezve a szűrőprogram az eddig nem szerepelt formátumelemeket kijelzi, amelyekhez az operátor egy átalakítási műveletet rendelhet. Így egyre több és több elemet „tanul” meg átalakítani a program, a jelenlegi gyakorlatban szinte külső beavatkozás nélkül áll elő az adatbázisba tölthető formázott szöveg. Természetesen vannak olyan tördelési elemek, amelyek megvalósítása maghaladja egy „adatbázis-alkalmazás” képességeit, így az adatbázisba nehezen értelmezhető, „ömlesztett” formátumban kerülnek.

Az elkészült állomány tehát tartalmazza a legfontosabb tördelési információkat, így ezek a mezők formátumtartó módon jelennek meg. Az archivált állományok lehetővé teszik, hogy a jelenleg nem kezelt tördelési információk (pl. alsó, felső index, félkövér betű stb.) egy későbbi fejlesztés során felhasználhatók legyenek.

A HUNPATÉKA CD-ROM adatbázis

A HUNPATÉKA CD-ROM jelenleg az 1920 után megadott valamennyi szabadalom bibliográfiai adatait tartalmazza. Megtalálható rajta továbbá az 1990 óta a Szabadalmi Közlöny adatközlési, valamint közzétételi rovataiban megjelent valamennyi tétel is. Az adatbázis 1990 óta kivonatok, 1992 óta pedig a szabadalmi igénypontok egészítik ki.

Az adatbázis mezői és a keresési lehetőségek

Az elmúlt 75 évben sokat változott a magyar szabadalmi jog, a feldolgozás során azonban igyekeztünk az adatok formátumát egységesíteni, ezzel együtt a különböző korszakok bibliográfiai adatai eltérőek.

Azonosító adatok

Egy szabadalmi adatbázis fontos mezői közé tartoznak az azonosítást lehetővé tevő adatok. Az 1920-as évektől egy találmányi bejelentés ún. *alapszámot* kap, amely az ügyet egész életén át azonosítja. Megadásakor bekerül a szabadalmi lajstromba (ez valóban egy sokkötetes „nagy könyv”, amelynek jelenleg már több mint 200 ezer lapja van), az ebben a sorban elfoglalt helye a *lajstromszám*. A magyar szabadalmi jogban 1970 óta létezik a közzététel intézménye, amely szerint a találmány tartalmát 1983 óta 18 hónap elteltével hozzáférhetővé teszik. (Az Egyesült Államokban például csak megadásakor válik nyilvánossá a találmány, a bejelentés után kb. három évvel.) A *közzétételi szám* a találmánynak e jogintézményben elfoglalt helyét jelenti. Ezen „anyakönyvi” adatok alapvető fontosságúak a beazonosításhoz, mindegyik alapján kereshetünk.

Az *elsőbbségi adatok* (országkód, ügyiratszám, dátum) a magyar bejelentés alapjául szolgáló külföldi bejelentést azonosítják. Ezen adat alapján állapíthatjuk meg, hogy egy adott külföldi találmányt bejelentettek-e Magyarországon is.

A fentiek mellett néhány, a nemzetközi bejelentéseket azonosító mező van, mint a *Patent Cooperation Treaty* (PCT = Nemzetközi Szabadalmi Egyezmény) *bejelentési és közzétételi száma*, illetve a *mikroorganizmusok* letétbe helyezésekor kiosztott *letéti szám*.

Dátum típusú adatok

Dátum jellegű adat igen nagy számban szerepel adatbázisunkban. A találmány életciklusának minden állomásához tartozik egy-egy dátum, amely egybeesik egy jogi intézkedés időpontjával. A *bejelentés dátuma* mező a bejelentés időpontját, illetve az oltalom érvényességének kezdetét határozza meg. Magyarországon a bejelentéstől számítva maximum 20 évig él a szabadalmi oltalom. A *megadásmeghirdetés dátuma* a közlöny megjelenési dátuma, amelyben a lajstromozás ténye megjelent. 1990-től emellett az *adatközlés dátuma* és a *közzététel dátuma* azonosítja a közlönyt.

Osztályozási jelzetek

A találmányok tematikus kereséséhez a különböző korszakokban különböző osztályozási rendszereket használtak. Ezek közös jellemzője a hierarchikus szerkezet. Jelenleg, 1970 óta az NSZO, a Nemzetközi Szabadalmi Osztályozás a legelterjedtebb, a világ több mint 50 szabadalmi hivatala használja. 1970 előtt a *régi német osztályozás*, 1940 előtt a *régi magyar*

osztályozás volt érvényben. A téma szerinti keresést jól támogatják az NSZO magyar nyelven hozzáférhető nyomtatott és optikai lemezes kiadásai. A régi osztályozási rendszerek ismertetői nehezen lelhetők fel, így ezeknek ma már csak technikátörténeti jelentőségük van.

Szöveges mezők

A tematikus keresés másik fő eszköze a találmány *címe*, amely általában jellemzi annak tartalmát. Az adatbázis 1973 óta *angol címet* is tartalmaz. A szöveges mezők: *kivonat* (1990 óta), *igénypont* (1992 óta) kiterjedtebb, finomabb kereséseket tesznek lehetővé. Minden szöveges mező szavasan indexelt, azaz a tiltott szavak (stopword) kivételével minden szó alapján kereshetünk. A közös, mindhárom mezőt tartalmazó index mellett készítettünk egy, csak a „magyar cím” szavait tartalmazó indexet, illetve egy másikat az angol címek szavaival.

Különösen a magyar cím, kivonat és igénypont mezők szavait együttesen is tartalmazó indexben van jelentősége a szomszédossági keresésnek (proximity search). Keresőkérdésünk pontosabb megfogalmazása érdekében az ÉS logikai operátornál szigorúbb feltétel megadása szükséges. E célra az (N) és (W) operátorok valók, pl. a *NAGYNYOMÁSÚ (W) KISÜLŐLÁMPA* csak azokat a rekordokat adja találatként, amelyekben a két szó egymás mellett, a beírás sorrendjében fordul elő. Ha (N) operátort használunk kérdésünkben, akkor a *NAGYNYOMÁSÚ (N) KISÜLŐLÁMPA* kérdésre a „Kisülőlámpa nagynyomású térben” is találatként jelentkezik. Az (N) operátor esetén ugyanis nem számít a keresőszavak beírásának sorrendje. Az (N) és (W) operátorok elé számot is írhatunk, amelynek jelentése, hogy maximum ennyi szó állhat a két keresőszó között. A *NAGYNYOMÁSÚ (2W) KISÜLŐLÁMPA* kérdésre a „Nagynyomású argonnal töltött kisülőlámpa” is találatként jelentkezik.

A téma szerinti keresések során nagyon körültekintően kell kezelnünk az operátorokat. Ha túl „laza” feltételt adunk meg, csak az ÉS operátort, túl sok találatot kapunk, ha túl szoros a feltétel, csak a (W)-t használjuk, túl kevés találatot kapunk.

Neveket tartalmazó mezők

Egy találmánynak minden esetben van *feltaláló* mezője, amelybe az(ok) a magánszemély(ek) kerül(nek), aki(k) megalkotta (megalkották) a szóban forgó műszaki megoldást. A szabadalom tulajdonosa általában egy cég, ő a *szabadalmas*. Ha a szabadalmat még nem adták meg, pontosabb a *bejelentő* megnevezést használni. Ha a feltaláló egyben tulajdonos is, az ún. *feltaláló-bejelentő* mezőbe kerül, nehogy kétszer kelljen tárolni az adatot. Az 50-es évekig a Szabadalmi Közlönyben megjelent a *jogelőd* neve is. A szabadalmas nevében gyakran (külföldi bejelentők esetén kötelezően) a *képviselő* jár el az OTH-nál, 1990 óta ezt az adatot is tárolják.

A fenti mezők almezős szerkezetűek, a név mellett tartalmazzák az *irányítószámot*, *várost*, *lakcímet* és az *országkódot*. A név almezőket igen változatosan indexeljük. Létezik egy kifejezéses index, amely a feltaláló, illetve egy másik a szabadalmas (bejelentő) mező elemeiből készül. Ezenkívül a három mező alapján képezünk egy közös indexet, amelyben mind kifejezésként, mind szavasán indexeltük a neveket. Ennek az indexnek különös jelentősége van olyankor, amikor egy vállalat pontos, az adatbázisban használt nevét nem, hanem annak csak egy részét ismerjük. A szavas indexben tetszőleges részlet alapján megtalálhatjuk a vállalat nevét. Magánszemélyek esetén is nagy segítség ez az index, hiszen például japán neveknél nehéz eldönteni, hogy mi számít család-, és mi keresztnévnek.

A találatok megjelenítési sorrendje

Egy adatbázisban a rekordok, találatok megjelenítési sorrendje mindig problémát jelent, általában a bekerülés sorrendjében jelennek meg az adatok. A HUNPATÉKA CD-n megpróbáltunk egy ésszerű kompromisszumot kialakítani. Először a megadott szabadalmak jelennek meg a lajstromszámok csökkenő sorrendjében. Ezt követik a közzétett bejelentések, ugyancsak csökkenő közzétételi szám sorrendben, majd legvégül következnek az adatközlés stádiumában lévő bejelentések adatai, csökkenő alapszámsorrendben. Legalább ennyire indokolt a bejelentés dátuma szerinti sorrend is, amelyben a legfrissebb bejelentések jelennének meg először.

Megjelenítési formátumok

A keresés eredményeképpen a képernyőn a találmány legfontosabb adatait tartalmazó egysoros találati lista jelenik meg, amely egy azonosító adat mellett az osztályozási jelzetet és a címet tartalmazza. Ebből tetszés szerint kiválaszthatjuk a részletesen megjeleníteni kívánt tételeket. Az ARCTIS program lehetőséget ad arra, hogy különböző megjelenítési formátumokat hozzunk létre. A HUNPATÉKA adatbázis három megjelenítési formátumot kínál. A *MAXI* formátum a tétel minden egyes adatát, a *MINI* formátum az azonosító adatokon kívül a címet, míg a *MIDI* formátum emellett a névadatokat is tartalmazza.

Kódkészlet

Az adatbázisban az IBM által támogatott, és jelenleg már magyar szabványként is érvényben lévő 852-es kódkészletet (852 code page) használjuk. E helyen is megragadjuk az alkalmat ennek a karakterkészletnek a népszerűsítésére. Mind az adatbázis-kiadókat, mind a felhasználókat arra buzdítjuk, hogy e készlet alapján alakítsák ki számítógépes környezetüket (nyomtató,

billentyű, képernyő). Ezzel talán végre megszűnik az a kiadót és felhasználót egyaránt sújtó áldatlan állapot, amely az egységes karakterkészlet hiányából adódik, és amely évek óta megkeseríti és áttekinthetlenné teszi a hazai számítógép-használatot. A 852-es karakterkészlet támogatására a DOS 5.0 verziótól kezdve beépített programok készültek, ezért is ajánlható jó szívvel.

Az adatbázis indexében szűkített karakterkészletet használunk. Itt a rövid és hosszú ékezeteket nem különböztettük meg egymástól, az ékezetes betűk közül csak az Á, É, Ö, Ū-t használtuk. E kompromisszumos megoldás jól bevált a gyakorlatban; ugyan a *bór* és *bor* szavak nem különböztethetők meg kereséskor, de a *bor* és *bőr* igen. A tapasztalat azt mutatja, hogy célszerűbb ez a megoldás, mint a teljes ékezetes, mivel a sok szótóváltozás (pl. fúr, furat), illetve a figyelmetlenebbül végrehajtott keresések (alumínium, aluminium) találati aránya így nagyobb lesz.

Egy mintakeresés

A következőkben egy példán keresztül mutatjuk be az adatbázis használatát. Legyen a keresésünk témája a papírhulladékok kezelése. Az 1. ábrán a cím, kivonat, igénypont közös indexben a papírhulladék szó környezetét, és azok előfordulási gyakoriságát látjuk. Megállapíthatjuk, hogy érdemes a kifejezést csonkolni, így a kereső űrlapra a PAPIRHULLAD* keresőszót választjuk ki. Érdemes azonban a HULLADÉKPAPÍR* szót is használni, így e két szót OR művelettel összekapcsolva alakítjuk ki a kérdésünket (2. ábra). A keresés eredményeképpen az egysoros, rövid találati lista jelenik meg, a képernyő jobb felső sarkában a találatok számát látjuk (3. ábra). A rövid listáról kiválasztottunk egy tételt, amelyet teljes formátumban jelenítünk meg. A keresett szó kiemelve jelenik meg, hogy könnyebben rátalálhassunk (4. ábra). A formátumtartó szöveges megjelenítést az 5. ábrán egy kémiai rekorddal illusztráljuk.

1. ábra

Keresés	Megjelenítés	Ujvatolás	Opciók	Exit	Uj balra	151164/1
Készülő halmoz Sorszám: 1 Fájlnéve: 811 0001						
Név: Kordocok Rendszer						
Uj szám: Bejelentési dátum: Közzétételi szám: Lejártomszám: Előbbség: NSZO: Nemzeti osztályozás: PCI számok: Mikroorganizmus száma: Feltaláló: Bejelentő: Név: Képviselő: Országkód: Angol cím: Magyar cím: Cím, kivonat, igénypont: POP10001001 or 1001000KPOP101-						
[[F1]-Kopcsol [[F2]-Index [[F3]-Előzők [[F4]-Parancsmód [[F5]-Operátor [[Inter]-Keres [[S0]-Kilép						

2. ábra

Keresés	Megjelenítés	Ujvatolás	Opciók	Exit	Uj balra	15/1
HUNPATÉKA						
208659	C02F-011/00	Eljárás kommunális és mezőgazdasági hulladékok komplex feldolgozására				
207543	D21B-001/00	Eljárás festékekanyagokat és/vagy színezékeket tartalmazó hulladékok feldolgozására				
133273	XIII/a	Eljárás és berendezés papíros, papíroslemez, cellulóza és más szerves anyagok feldolgozására				
138547	II/a	Készülék brikettek készítésére hulladékpapírból és más szerves anyagokból				
128854	II/a	Készülék brikettek készítésére hulladékpapírból és más szerves anyagokból				
95999	XIII/a	Eljárás hulladékpapírból nyomatásra alkalmas papírral felváltás				
65818	D21C-005/02	Eljárás aprózéscsésze hulladékok, mint por, fémhulladékok, szilárd anyagok feldolgozására				
64997	C18L-005/48	Eljárás aprózéscsésze hulladékok, mint por, fémhulladékok, szilárd anyagok feldolgozására				
64118	D21C-005/02	Eljárás hulladékpapír feldolgozására a nyomdafesték enzim segítségével				
68665	B38B-011/24	Csőgyártás				
68648	B050-003/10	Eljárás papírcsövek készítésére, valamint csőgyártó berendezés				
55848	D21H-017/63	Eljárás hulladékpapírból papír előállítására, ásványi anyagok hozzáadásával				
54955	C84B-016/00	Eljárás papírhulladék hasznosítására hidraulikus kötéssel				
931276	D	Eljárás és berendezés hulladékpapírból tinta eltávolítására				
911926	D	Eljárás nehezen rostosítható hulladékpapírok előkezelésére				
[[F10]-Del Space [[F7]-Formátumváltás [[F6]-Keresés [[F4]-Tulajdonos [[F2]-Menü [[F10]-DOS						

3. ábra

Keresés	Megjelenítés	Ujvatolás	Opciók	Exit	Uj balra	15/9
HUNPATÉKA						
Bejelentés ujszáma:	922981	Bejelentés dátuma:	918319			
Közzétételi szám:	64118	Adatközlés dátuma:	938128			
Előbbségi adatok:	DEP4008894 900320	Közzététel dátuma:	931129			
PCI bejelentési szám:	PCT/EP 91/00539 PCT	Közzétételi szám:	WO 91/14820			
NSZO:	D21C-005/02; C02F-003/00					
Magyar cím: Eljárás hulladékpapír feldolgozására a nyomdafesték enzimes eltávolításával						
Angol cím: METHOD FOR PROCESSING WASTE PAPER BY ENZYME REMOVING THE PRINTING INK						
Bejelentő feltaláló: Cell. Hans-Peter Übach-Palenberg, DE						
Képviselő: Danubia Szabadalmi és Védjegy Iroda Kft., Budapest						
Kivonat: A találmány tárgya eljárás hulladékpapír feldolgozására, amely eljárás során a nyomdafestéket enzimesen eltávolítják. Az eljárás jellemző, hogy a hulladékpapír tartalmazó szuszpenzióhoz egyidejűleg oxidáló- és redukálószert adva a redoxpotenciált 200 mV és 500 mV közötti tartományba állítják.						
[[F2]-Formátum [[F3]-Keresés [[F5]-Eszköz [[F9]-Menü [[F10]-DOS [[Következő]] [[Előző]]						

4. ábra

További feladatok és a fejlesztés irányai

A HUNPATÉKA adatbázis tartalma két ponton javítható, javítandó. Egyrészt jelenleg hiányzik a szabadalom státusára vonatkozó adat. Ez a műszaki információszolgáltatást kevésbé érinti, inkább az adott találmány jogi megítélésére vonatkozó, fontos adat. Itt említjük meg, hogy az OTH-ban jelenleg folyik a saját

Bejelentés Ujszáma:	882065	Bejelentés dátuma:	880422
Közzétételi szám:	47915	Közzététel dátuma:	890428
Lejártomszám:	208673	Megadás dátuma:	930818
		Megadás meghirdetése:	931228
Előbbségi adatok: DEP3713743 870424 DEP3718570 870603			
NSZO: C07D-217/14; C07D-495/04; C07D-217/16; C07D-403/06; C07D-413/06; C07D-401/12; C07D-403/12; C07D-405/12; C07D-413/12; C07D-491/044; A61K-031/47; A61K-031/44			

Magyar cím:
Eljárás benzo- és tieno-3,4-dihidro-piridin-származékok és ezeket tartalmazó gyógyszerkészítmények előállítására

Angol cím:
PROCESS FOR PRODUCING BENZO- AND THIENO-3,4-DIHYDROXY-PYRIDINE DERIVATIVES AND PHARMACEUTICAL PREPARATIONS HAVING THESE COMPOUNDS

Bejelentő:
Boehringer Ingelheim KG, Ingelheim/Rhein, DE

Feltaláló:
Lösel, Walter dr. Gau-Algesheim, (DE)
Roos, Otto dr. Schwabenheim, (DE)
Schnorrenberg, Gerd dr. vegyész Gau-Algesheim, (DE)
Arndts, Dietrich dr. Appenheim, (DE)
Speck, Georg dr. vegyész Ingelheim/Rhein, (DE)
Streller, Ilse dr. Stromberg, (DE)
Kuhn, Franz Josef dr. Gau-Algesheim, (DE)
Schlingnitz, Günter dr. orvos Bad Kreuznach, (DE)

Képviselő:
S.B.G. és K. Ügyvédi és Szabadalmi Iroda, Budapest

Ígénypont

1. Eljárás az (I) általános képletű benzo- és tieno-3,4-dihidro-piridin-származékok, tautomerjeik és gyógyszerilag elfogadható sóik előállítására - a képletben

A jelentése benzo- vagy tienocsoport,
R2 és R3 jelentése hidrogénatom vagy a szénatommal együtt, amelyhez kapcsolódnak, tetrametilén-csoportot jelentenek,
R11 jelentése hidroxil-, 1-4 szénatomos alkoxi-, metán-szulfonil-oxi- vagy metánszulfonamidocsoport, vagy két szomszédos R11 helyettesítő együtt metilén-dioxi- vagy etilén-dioxi-csoportot jelent,
m értéke 1 vagy 2, ha A jelentése benzocsoport, vagy 0, ha A jelentése tienocsoport,
D jelentése (Ia) vagy (Ib) általános képletű csoport, amelyek közül az (Ia) általános képletben
B jelentése benzo- vagy tienocsoport,
R1 jelentése hidrogénatom, 1-7 szénatomos alkil-, fenil-, fenil-(1-4 szénatomos alkil)- vagy 2-5 szénatomos alkanoil-aminocsoport,
R5 jelentése hidrogénatom, 1-4 szénatomos alkil- vagy hidroximetil-csoport,
R6 és R7 jelentése hidrogénatom vagy a szénatommal együtt, amelyhez kapcsolódnak, tetrametilén-csoport,
R12 jelentése hidroxil-, 1-4 szénatomos alkoxi-, metán-szulfonil-oxi- vagy metánszulfonamidocsoport, vagy két szomszédos R12 helyettesítő együtt metilén-dioxi- vagy etilén-dioxi-csoportot jelent,

5. ábra

fejlesztésű ügyviteli rendszer üzembe helyezése. Ez ORACLE-alapú, a bejelentés teljes életét (iktatás, eljárás, levelezés, díjfizetés stb.) átfogó komplex rendszer. Ezen belül a szabadalom állapotára vonatkozó összes adat megtermelődik, így a későbbiekben nincs akadálya azok beillesztésének.

A továbblépés másik lehetősége a jellemző ábrák beillesztése. A szabadalmi leírások címlapján a kivonat szövegének illusztrálására a találmányra jellemző ábrát szokás elhelyezni. Ennek CD-n való publikálása minőségi ugrást jelentene a találmány lényegének megértésében, és emelné az adatbázis használati értékét. A bibliográfiai adatbázis mellett mintegy 70 ezer ábra megfelelő tömörítéssel „elfér”, az egyes ábrák mérete mintegy nyolcadoldalnnyi. E fejlesztéshez a feltételek adottak, a megvalósítás elsősorban az anyagi lehetőségek függvénye.

Beérkezett: 1994. június 7-én.